TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2017. gada 13. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošana – Migrējoši darba ņēmēji – Piemērojamo tiesību aktu noteikšana – Regula (EEK) Nr. 1408/71 – 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkts – Persona, kas parasti ir nodarbināta divās vai vairāk dalībvalstīs – Vienā dalībvalstī nodarbināta persona, kura trīs mēnešu neapmaksāta atvaļinājuma laikā strādā algotu darbu citā dalībvalstī

Lieta C-569/15

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 30. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 5. novembrī, tiesvedībā

X

pret

Staatssecretaris van Financiën.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents), tiesneši M. Vilars [*M. Vilaras*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerāladvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 14. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *M. Noort*, pārstāves,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. van Beek* un *D. Martin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2017. gada 8. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenes locekļiem, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kura grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 592/2008 (OV 2008, L 177, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1408/71"), 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu un 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *X* un *Staatssecretaris van Financiën* (Valsts sekretārs finanšu lietās, Nīderlande) par nodokļu uzrēķiniem saistībā ar ienākuma nodokli un sociālā nodrošinājuma iemaksām.

Atbilstošās tiesību normas

3 Saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 1. pantu:

"Šajā regulā:

"a) darbinieks un pašnodarbināta persona attiecīgi nozīmē:
i) jebkuru personu, kas obligāti vai brīvprātīgi ir apdrošināta pret viena vai vairāku veidu gadījumiem, uz kuriem attiecas darbinieku vai pašnodarbināto personu sociālā nodrošinājuma programma vai valsts civildienesta ierēdņu īpašā sistēma;

[..]."

4 Šīs regulas 13. pantā ir noteikts:

"1. Ievērojot 14.c un 14.f pantu, uz personām, kam piemēro šo regulu, attiecas tikai vienas dalībvalsts tiesību akti. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

2. Ievērojot 14. līdz 17. pantu:

a) persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī vai ja citā dalībvalstī atrodas tā uzņēmuma vai indivīda juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, kurš nodarbina šo personu;

[..]."

5 Minētās regulas 14. pantā ir paredzēts:

"13. panta 2. punkta a) apakšpunktu piemēro, ņemot vērā šādus izņēmumus un apstākļus.

[..]

2) Persona, kas parasti ir nodarbināta divās vai vairāk dalībvalstīs, ir pakļauta tiesību aktiem, ko nosaka šādi:

[..]

b) uz personu, kas nav minēta a) apakšpunktā, attiecas:
   i) tās dalībvalsts tiesību akti, kurā viņš dzīvo, ja viņš savas darbības veic pa daļai šajā valstī vai ja viņš ir saistīts ar vairākiem uzņēmumiem vai vairākiem uzņēmējiem, kuru juridiskās adreses vai uzņēmējdarbības vietas atrodas dažādās dalībvalstīs;

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

6 Kopš 2006. gada 1. marta *X*, Nīderlandes pilsone, dzīvo un strādā Nīderlandē pie šajā pašā dalībvalstī dibināta darba devēja.

7 *X* un viņas darba devējs bija vienojušies, ka viņa izmantos trīs mēnešus ilgu neapmaksātu atvaļinājumu no 2008. gada decembra līdz 2009. gada februārim ieskaitot. 2008. gada 12. novembra vēstulē viņas darba devējs izklāstīja noteikumus un nosacījumus, kas piemērojami darba attiecībām šajā laika posmā. Viņš jo īpaši precizēja, ka darba līgums šī atvaļinājuma laikā paliek spēkā un ka *X* atsāks savu parasto darbu 2009. gada 1. martā.

8 No 2008. gada decembra līdz 2009. gada februārim *X* uzturējās Austrijā, kur viņa strādāja par slēpošanas uzraudzi pie cita darba devēja, kas dibināts minētajā dalībvalstī.

9 Nākamajos gados *X* vairs nedevās neapmaksātā atvaļinājumā. Taču no informācijas, ko Nīderlandes nodokļu administrācija ir ieguvusi no Austrijas iestādēm, izriet, ka 2010. finanšu gadā *X* vārds darba ņēmējas statusā divas reizes ir iekļauts Austrijas sociālā nodrošinājuma reģistros. Tas pats ir konstatēts arī 2011.–2013. finanšu gadā, kad viņa šajos reģistros bija iekļauta vienu reizi aptuveni uz divām nedēļām.

10 Strīds pamatlietā starp *X* un Valsts sekretāru finanšu lietās ir par ienākuma nodokļa un sociālā nodrošinājuma iemaksu aprēķinu par 2009. gadu. It īpaši tas ir par to, vai 2009. gada janvārī un februārī *X* bija obligāti apdrošināta saskaņā ar Nīderlandes sociālā nodrošinājuma sistēmu un vai tāpēc viņai bija pienākums maksāt valsts apdrošināšanas iemaksas.

11 *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Arnemas-Leuvardenas Apelācijas tiesa, Nīderlande), izskatot apelācijas sūdzību par *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa, Nīderlande) spriedumu, nosprieda, ka darba attiecības starp *X* un Nīderlandē dibināto darba devēju turpinājās neapmaksātā atvaļinājuma laikā un Nīderlandes tiesību akti bija piemērojami arī 2009. gada janvārī un februārī.

12 *X* par šo nolēmumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

13 Šādos apstākļos *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

“1) Vai Regulas Nr. 1408/71 II sadaļa ir jāinterpretē tādējādi, ka Nīderlandē dzīvojošs darba ņēmējs, kurš parasti veic darbu Nīderlandē un dodas triju mēnešu neapmaksātā atvaļinājumā, ir uzskatāms par tādu, kurš (arī) šajā laikposmā turpina būt nodarbināts Nīderlandē, ja i) minētajā laikposmā darba attiecības turpinās un ii) minētais laikposms Nīderlandes *Werkloosheidswet* (Likums par bezdarbu) piemērošanas vajadzībām ir uzskatāms par laikposmu, kurā tiek veikts algots darbs?

2) a) Kuri tiesību akti ir piemērojami saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71, ja šis darba ņēmējs neapmaksātā atvaļinājuma laikā ir nodarbināts citā dalībvalstī?
   b) Vai šajā saistībā vēl ir nozīme tam, ka attiecīgā persona divreiz nākamajā gadā un vienreiz katrā no aiznākamajiem trim gadiem aptuveni vienu līdz divas nedēļas ir bijusi nodarbināta minētajā citā dalībvalstī, nedodoties neapmaksātā atvaļinājumā Nīderlandē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

14 Ar saviem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkts ir interpretējams tādējādi, ka persona, kura dzīvo dalībvalstī un tur strādā algotu darbu un kura trīs mēnešus izmanto neapmaksātu atvaļinājumu, lai veiktu algotu darbu citas dalībvalsts teritorijā, ir uzskatāma par tādu, kas parasti veic algotu darbu abās dalībvalstīs šīs normas izpratnē.

15 Šajā ziņā jāatgādina, ka Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas, kurā ietilpst 14. panta 2. punkts, normas saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru ir daļa no pilnīgas un vienotas kolīziju normu sistēmas, kuras mērķis ir nodrošināt, ka darbiniekiem, kas pārvietojas Eiropas Savienībā, tiek piemērota tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma, lai novērstu to, ka ir piemērojami vairāku dalībvalstu tiesību akti, un izvairītos no sarežģījumiem, kas tādēļ rastos (spriedums, 2012. gada 4. oktobris, *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

16 Šajā nolūkā Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir skaidri noteikts, ka uz personu, kas ir nodarbināta kādā dalībvalstī, šīs valsts tiesību akti attiecas arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 30. punkts).

17 Tomēr šis princips ir noteikts, "ievērojot" Regulas Nr. 1408/71 "14. līdz 17. pantu". Tādējādi atsevišķās situācijās šīs regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā vispārējā noteikuma skaidra un vienkārša piemērošana varētu radīt iespējamību, ka notiks nevis izvairīšanās, bet tieši pretēji – gan darbiniekam, gan darba devējam un sociālā nodrošinājuma iestādēm tiks radīti administratīvi sarežģījumi, kuru rezultātā var tikt traucēta minētajā regulā paredzētā personu brīva pārvietošanās (spriedums, 2012. gada 4. oktobris, *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 31. punkts).

18 Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punktā ir noteikts, ka uz personu, kas parasti ir nodarbināta divās vai vairāk dalībvalstīs, attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kurā tā dzīvo, ja tā savas darbības daļēji veic šajā valstī.

19 No šīs normas, kas rada atkāpi no vispārīgā noteikuma par piesaisti nodarbinātības dalībvalstij, izriet, ka tā ir piemērojama ar nosacījumu, ka persona parasti ir nodarbināta divās vai vairāk dalībvalstīs.

20 Līdz ar to tāda situācija, kāda tiek aplūkota pamatlietā, var ietilpt Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkta piemērošanas jomā tikai tad, ja attiecīgā persona, kurai darba devējs ir piešķīris vairākus mēnešus ilgu neapmaksātu atvaļinājumu, saglabājot darba attiecības, šī atvaļinājuma laikā ir uzskatāma par tādu, kas veic algotu darbu minētās normas izpratnē tajā dalībvalstī, kurā šis atvaļinājums ir piešķirts.

21 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesa saistībā ar darba attiecību apturēšanu bērna kopšanas atvaļinājuma laikā ir nospriedusi, ka saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71 personai ir "darba ņēmēja" statuss, ja tā ir apdrošināta, kaut arī tikai pret vienu riska veidu, atbilstoši obligātajai vai brīvprātīgajai apdrošināšanai vispārējā vai īpašā sociālā nodrošinājuma sistēmā, kas minēta šīs regulas 1. panta a) punktā, un tas nav atkarīgs no darba tiesisko attiecību pastāvēšanas (spriedums, 2005. gada 7. jūnijs, *Dodl* un *Oberhollenzer*, C-543/03, EU:C:2005:364, 34. punkts).

22 Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai gan Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas normas atšķirībā no tās I sadaļas normām attiecas uz personām, kuras veic algotu darbu ("personnes qui exercent une activité salariée"), vai pašnodarbinātām personām ("personnes qui exercent une activité non-salariée"), nevis darbiniekiem vai pašnodarbinātajiem ("travailleurs salariés"/"non-salariés"), šīs regulas *ratione personae* piemērošanas jomas un tajā ietvertās kolīziju normu sistēmas loģiskai un saskanīgai interpretācijai ir

nepieciešams attiecīgos minētās regulas II sadaļas jēdzienus interpretēt atbilstoši tās 1. panta a) punkta definīcijām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 30. janvāris, *de Jaeck*, C-340/94, EU:C:1997:43, 22. punkts, kā arī 1997. gada 30. janvāris, *Hervein* un *Hervillier*, C-221/95, EU:C:1997:47, 20. punkts).

23 Līdz ar to, tāpat kā personas kvalifikācija par algotu darbinieku vai pašnodarbināto Regulas Nr. 1408/71 izpratnē izriet no attiecīgās valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas, kurā šī persona ietilpst, arī par "algotu darbu" vai "pašnodarbinātību" Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas izpratnē ir jāuzskata darbības, kas par tādām attiecīgi tiek uzskatītas tās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktos, kurā šīs darbības tiek veiktas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 30. janvāris, *de Jaeck*, C-340/94, EU:C:1997:43, 23. punkts, kā arī 1997. gada 30. janvāris, *Hervein* un *Hervillier*, C-221/95, EU:C:1997:47, 21. punkts).

24 Tāpat arī, ja persona neapmaksāta atvaļinājuma laikā, ko tai piešķīris darba devējs, saglabā darbinieka statusu, ir iespējams uzskatīt, ka šī persona veic algotu darbu Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas izpratnē, neraugoties uz to, ka šajā laikā netiek pildīti no minētajām darba attiecībām izrietošie galvenie pienākumi.

25 Līdz ar to tādā situācijā, kāda tiek aplūkota pamatlietā, kad atbilstošajā valsts sociālā nodrošinājuma regulējumā, kā norāda iesniedzējtiesa, ir noteikts, ka persona, kura vairākus mēnešus pēc kārtas izmanto neapmaksātu atvaļinājumu un šajā laikā turpina veikt algotu darbu, minētajā laikposmā ir uzskatāma par personu, kas veic algotu darbu Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas izpratnē tās dalībvalsts teritorijā, kurā šis atvaļinājums ticis piešķirts.

26 Šādā situācijā, ja persona minētajā laikposmā veic algotu darbu citas dalībvalsts teritorijā, uz tās situāciju Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkts var attiekties tad, ja šīs otras dalībvalsts teritorijā veiktajām darbībām ir parasts raksturs un ievērojams apmērs (šajā nozīmē skat. šodienas spriedumu *X*, C-570/15, 19. punkts).

27 Lai izvērtētu pēdējās minētās dalībvalsts teritorijā attiecīgajā laikposmā veikto darbību parasto raksturu un ievērojamo apmēru, it īpaši ir jāņem vērā darbību veikšanas laikposmi un darba raksturs, kas definēti līgumos, kā arī attiecīgā gadījumā veikto darbību faktiskums (šajā nozīmē skat. šodienas spriedumu *X*, C-570/15, 21. punkts).

28 Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgās personas Austrijā trīs mēnešus veiktās darbības pamatlietā ir uzskatāmas par parasti veiktām un to apmērs – par ievērojamu, turklāt šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka šī persona šādas darbības ir veikusi arī pēc aplūkotā laikposma.

29 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkts ir interpretējams tādējādi, ka persona, kura dzīvo dalībvalstī un tur strādā algotu darbu un kura trīs mēnešus izmanto neapmaksātu atvaļinājumu, lai veiktu algotu darbu citas dalībvalsts teritorijā, ir uzskatāma par tādu, kas parasti veic algotu darbu abās dalībvalstīs šīs normas izpratnē, ja vien, pirmkārt, atbilstoši pirmās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktiem ir uzskatāms, ka šajā atvaļinājuma laikā tā veic algotu darbu, un ja, otrkārt, otrās dalībvalsts teritorijā veikto darbību raksturs ir parasts un apmērs ievērojams; taču tas jānoskaidro iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

30 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kura grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 592/2008, 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punkts ir interpretējams tādējādi, ka persona, kura dzīvo dalībvalstī un tur strādā algotu darbu un kura trīs mēnešus izmanto neapmaksātu atvaļinājumu, lai veiktu algotu darbu citas dalībvalsts teritorijā, ir uzskatāma par tādu, kas parasti veic algotu darbu abās dalībvalstīs šīs normas izpratnē, ja vien, pirmkārt, atbilstoši pirmās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktiem ir uzskatāms, ka šajā atvaļinājuma laikā tā veic algotu darbu, un ja, otrkārt, otrās dalībvalsts teritorijā veikto darbību raksturs ir parasts un apmērs ievērojams; taču tas jānoskaidro iesniedzējtiesai.

[Paraksti]